

rechtsbegrip, ofschoon het naar zijn inhoud langs empirischen weg kan worden gewonnen, kan dus eerst vanuit de rechtsidee, door de betrekking tot de rechtswaarde „philosophisch begründet werden” ⁷⁾. Rechtservaring is eerst mogelijk door het positieve recht tot de rechtswaarde in betrekking te stellen.

Maar op dit critische punt aangekomen, legt Radbruch openhartig de grond-antinomie van de humanistische wetsidee, de onverzoende tegenstrijdigheid tusschen wetenschaps- en persoonlijkheidsideaal bloot. Immers, de wetenschap zelve kan geen waarden bewijzen, de waarden zijn slechts voor aanvaarding, niet voor wetenschappelijk kennen vatbaar. De rechtswaarde als het doel van het positieve recht is slechts één der waarden naast andere. Naast de gerechtigheidswaarde als gemeenschaps-waarde staan de beide andere waardegroepen: de persoonlijkheidswaarde der zedelijkheid en de werkwaarden der waarheid (wetenschap) en schoonheid (kunst).

Deze waarden kunnen niet onverzoend naast elkander blijven staan. De coördinatie moet tot subordinatie worden. Een der waarden moet als absoluut worden aangenomen en hier kan slechts de persoonlijkheid een keuze doen.

Wetenschappelijk moeten ieder der drie mogelijke groepeeringsen, die ieder voor zich door een bepaalde leuze (vrijheid, macht of cultuur) worden getypeerd en waarvan althans de beide eerste hun neerslag in bepaalde politieke systemen (liberalisme en democratie eenerzijds, conservatisme anderzijds) gevonden hebben, als gelijkwaardig gelden. Het *wijsgeerig relativisme*, waarvan Radbruch op het voetspoor van zijn leermeester **Georg Jellinek** zich een aanhanger betoont, kan aan een wetenschappelijke rechtswaardebeschuwing slechts tweeërlei taak voorbehouden: eenerzijds het onderzoek naar de juiste middelen, die tot het eenmaal aanvaarde rechtsdoel moeten leiden (dit is de taak der politiek) en anderzijds het onderzoek naar de mogelijke rechtsdoeleinden zelve (dit is de taak der rechtphilosophie). Kan de rechtsphilosophie in den strijd om de rechtsdoeleinden dan niet in wetenschappelijken zin een keuze doen, ze kan toch de persoonlijke keuze voorbereiden, doordat zij de politieke consequenties van een meening, de door haar veronderstelde levens- en wereldbeschouwing en eindelijk haar systematische verhouding tot andere politieke overtuigingen aantoonst. Eerst door een alzijdig onderzoek van alle mogelijke standpunten kan de inhoud der rechtswaarde volledig worden begrepen ⁸⁾. Maar hoe kan nu het rechtsbegrip op algemeen geldige wetenschappelijke wijze zich aan de rechtswaarde oriënteren, wanneer de keuze van den inhoud dezer waarde geheel aan de persoonlijke overtuiging is overgeleverd?

Ieder gevoelt hoe de antinomie tusschen wetenschaps- en persoonlijkheidsideaal hier prangt. De persoonlijkheid mag niet onder de continuïteitstyrannie van het humanistisch wetenschapsideaal geknecht worden. Zij moet dit wetenschapsideaal terugdringen uit het rijk der cultuur en